

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 2

РІВНЕ 2018

Панасенко С.В.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЗАДОВОЛЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Анотація. У статті уточнено поняття фразеологічної одиниці, розглянуто особливості фразеологічних засобів вербалізації задоволення в англійській мові, здійснено класифікацію досліджуваних фразеологічних одиниць за принципом спільної семантики компонентів.

Ключові слова: фразеологізм, антропоцентризм, лексема, задоволення, соматизм.

Annotation. The article deals with specifying the notion of the phraseological unit, peculiarities of phraseological means denoting pleasure, classification of phraseological units based on the principle of common semantics of components.

Key words: phraseologism, anthropocentrism, lexeme, pleasure, somatism.

Актуальність даної теми зумовлена антропоцентричною спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень, яка передбачає не тільки вивчення мовної системи у її відношенні до людини-мовця, але й залучення до дослідження людини як мовної особистості, що пізнається за допомогою багатоманітності фразеологічних одиниць та зміною їх значення у контексті. Одним із пріоритетних напрямків сучасних лінгвокогнітивних досліджень стає вивчення взаємодії мови та емоційної сфери людини, що пояснюється важливою роллю емоцій у життєдіяльності людини.

Мета статті – дослідити особливості фразеологічних одиниць на позначення задоволення в англійській мові, що передбачає вирішення таких завдань:

- 1) уточнити поняття фразеологічної одиниці;
- 2) дослідити фразеологічні одиниці на позначення задоволення;
- 3) проаналізувати семантичні особливості компонентів фразеологічних одиниць на позначення задоволення.

Матеріалом дослідження послуговували англомовні словники [9; 14; 15].

Фразеологія, як відомо є національно-культурним проявом народу, через які відображується історія, звичаї та традиції народу, його релігійний світогляд. Вивченням даного питання займались ряд мовознавців, серед них В. В. Виноградов, В. І. Шаховський, Д. І. Ганич, І. С. Олійник, Г. Г. Самосудова, Н. К. Войцехівська, І. М. Василюк, О. О. Селіванов, М. П. Кочерган [2; 3 ;4 ;5; 6; 7; 11]. Дослідженням емоцій займаються багато дисциплін: соціологія, етика, філософія, лінгвістика, література та медицина.

Аналіз вивченої літератури із даного питання показав, що фразеологічні одиниці виступають найчисельнішим класом мовних одиниць, які чітко та зрозуміло передають різні емоції людини, бо саме вони володіють найбільш експресивною та багатомановною гаммою образів.

Фразеологізм – семантично пов'язане сполучення слів, яке, на відміну від схожих на нього за формою синтаксичних структур (висловів або речень), не виникає в процесі мовлення відповідно до загальних граматичних і значеннєвих закономірностей поєднання лексем, а відтворюється у вигляді сталої, неподільної, цілісної конструкції. Ще його називають “крилатим висловом”, в англійській мові “phraseologism”, “idiom” [13].

Емоційність, тобто оцінка об'єкта із висловленням відчуттів, вираження мовними засобами почуттів, настрою, переживань людини називається емотивністю, і в сучасному мовознавстві розуміється досить широко: цей відтінок значення знаходять практично у будь-якому висловлюванні. До емотивної фразеології належать фразеологічні вислови, що позначають задоволення. Задоволення є багатоаспектною та складною за своєю суттю категорією, що знаходиться на міксуванні інтересів декількох лінгвістичних дисциплін – прагма та психолінгвістики, етнології мовлення, теорії мовленнєвої діяльності. Ми розглядаємо фразеологію із висловленням задоволення у комунікативному, логіко-змістовому, семантичному аспектах. Група фразеологізмів, що виражають задоволення є досить чисельною та представляє інтерес для вивчення саме за спільністю семантики, бо радість, задоволення, та в ширшому розумінні позитивна емотивність відіграє велику роль у житті людини. Задоволення – це своєрідний зв'язок людини із навколишнім світом.

У ході дослідження було відібрано 61 фразеологічна одиниця на позначення задоволення. Матеріалом послуговував Oxford Dictionary of Idioms. Фразеологічні одиниці на позначення задоволення були поділені на 7 груп відповідно спільності семантики. В першу групу, що є найбільшою за кількістю, ввійшли такі одиниці: *sit on a cloud, on Cloud Nine, float on a cloud, jump over the moon, be full of the joys of spring, full of beans, as welcome as the flowers in May, worth one's / its weight in gold, worth one's salt, live like a fighting cock, come up roses, an apple-pie order, as graceful as a swan, fresh as a daisy/rose, all sweetness and light, as good as gold, gain ground, (everything is lovely and) the goose hangs high*. Як ми бачимо, всі вони мають спільний компонент – природні феномени, серед яких явища природи, тварини, рослини, природні речовини тощо (*cloud, moon, gold, salt, ground, rose, swan etc.*). Задоволення – це своєрідний зв'язок людини із навколишнім світом. Саме цим можна пояснити, що серед дослідженого матеріалу група фразеологізмів на позначення задоволення із спільними семантичними лексемами, що позначають явища природи, пори року, а також стійкі порівняння із тваринами, птахами,

рослинами, становлять найчисельнішу групу. В даній групі відображається асоціативна уява англомовного етнокультурного соціуму, особливості сприйняття оточуючого світу. Слід зазначити, що розглянуті в даній групі фразеологізми, що мають у своєму складі лексеми *cloud*, *moon* виражають надзвичайний ступінь щастя, радості, найвищої міри задоволення. Крім того, ці компоненти дозволяють віднести відповідні фразеологічні одиниці також до групи із компонентом на позначення висоти.

Наявність компонентів *sky*, *high*, *air*, *roof*, *top*, які позначають предмети або явища, розташовані високо, у складі фразеологізмів дозволяє сформуванню другу групу: *on the top of the world*, *flying high*, *go through the roof*, *ride high*, *walk on air*, *be as high as a kite*, *(to be) in high spirits*, *put someone on a pedestal*, *speak highly of someone or something*, *come a long way*, *grow on someone*, *above reproach*, *pie in the sky*, *praise someone or something to the skies*. Як уже було зазначено, відчуття задоволення в англійській мові люди намагалися передати висотою, можна припустити зв'язок із релігійними уявленнями про те, що найвище задоволення, насолоду, блаженство можна отримати саме десь високо, на небесах.

Третю групу фразеологізмів на позначення задоволення складають одиниці із спільним компонентом – назвою частини тіла людини чи тварини: *bright-eyed and bushy-tailed*, *like a dog with a two tails*, *eye-catching*, *from the bottom of one's heart*, *to have a lump in one's throat*, *eye candy*, *to one's heart content*, *apple of one's eye*, *beam/grin/smile from ear to ear*, *to one's heart content*, *be the bee's knees*, *easy on the eyes*, *with open arms*, *in heart*, *a pat on the back*. Такі фразеологічні одиниці, що містять назви частин тіла людини або тварини у лексикології називають соматизмами [13]. Фразеологізми із спільною лексемою частин тіла віддзеркалюють об'єктивні і суб'єктивні реалії світу, у центрі якого знаходиться людина. Емоції людини, а саме задоволення супроводжується мімікою та жестами, що є невербальними проявами задоволення, а вербальне вираження знаходять у фразеологічних виразах із назвами частин тіла. Серце як головний духовно-емоційний орган наповнюється оточуючим відчуттям задоволення, тому соматизми із використанням лексеми *heart* є досить поширеними: *from the bottom of one's heart*, *to one's heart content*, *in heart*.

Фразеологізми із лексемою на позначення кольору, складають наступну групу фразеологізмів на позначення емоції задоволення: *tickle someone pink / to death / to pieces*, *in the pink of health*, *with flying colors*, *paint the town red*. Кожна людина, висловлюючи задоволення, намагається розфарбувати свій світ яскравими барвами, отже лексеми - кольори супроводжують та характеризують майже всю людську діяльність, світ навколо людини та саму людину. Серед лексем із значенням кольору на позначення задоволення у фразеологічних одиницях окрім лексеми *color* можна зустріти також лексеми *pink* та *red*.

Фразеологізми, які можна об'єднати навколо лексеми *pleased* та синонімічними лексемами - прикметниками із значенням позитивних емоцій, складають п'яту групу досліджуваного матеріалу: *all to the good, be sitting pretty, full well, have a good thing going, (as) pleased as Punch, jump for joy, happy as a clam*. Як ми бачимо задоволення виражене у даній групі за допомогою синонімічних лексем *pleased, good, joy, pretty, happy*. Звертаючись до матеріалів попереднього дослідження синонімічного ряду на позначення задоволення лексеми *pleased*, можна відстежити, що не всі синоніми, наявні у складі англійської мови, присутні у фразеологічних одиницях.

Шоста група фразеологізмів на позначення задоволення має спільний компонент на позначення грошей: *as sound as a dollar, look/feel like a million bucks, look/feel like a million dollars*. Як і в групі із компонентом на позначення висоти, у даній меншій за обсягом групі ми можемо побачити відображення прагнень людини до багатства, що є одним із показників задоволення та насолоди.

У сьомій групі фразеологізмів на позначення задоволення, виявлених при дослідженні, немає спільного семантичного компонента, але їх поєднує спільне семантичне значення – розваги: *have a ball, have the time of one's life, be dancing in the streets*. Розваги та приємне проведення часу також відіграє велику роль для отримання людиною задоволення (лексема *ball* позначає м'яч, тобто предмет для розваг, *dancing* – вид розваг).

Таким чином ми можемо зробити висновок, що фразеологізми на позначення задоволення в англійській мові, відображаючи особливості національної культури, також розкривають індивідуальне світосприйняття мовця, тому фразеологія даної групи представлена досить великою кількістю мовних одиниць. Серед досліджуваного матеріалу було виділено сім семантичних груп, найчисельнішими із яких є групи із лексемою “природний феномен”, “висота” та “частини тіла”. Фразеологізми на позначення задоволення можуть відображати фізичний, емоційний, моральний та інші стани людини, реакцію на оточуюче середовище, події та навколишній світ. Найбільш уживаними компонентами даної групи фразеологізмів є лексеми *sky, high, heart, eye, cloud*.

До перспектив дослідження відносимо аналіз особливостей функціонування фразеологізмів на позначення задоволення у англійськомовному художньому дискурсі.

Список використаних джерел

1. Баранцев К. Т. Англо - український фразеологічний словник / К. Т. Баранцев. – Київ : Т-во "Знання", 2005. – 1056 с. – (2-ге вид., випр).

2. Василюк І. М. Фразеологізми як одиниці міжмовної комунікації / І.М. Василюк // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2004. – С. 102–105.
3. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – Київ : Вища школа, 1985. – 455 с.
4. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства / М. П. Кочерган. – Київ, 2008. – 368 с. – (Вид. 2).
5. Самосудова Г. Г. Метафоризация концептуальной картины мира и ее языковые экспоненты : автореф. дисс. на соиск. уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 "Германские языки" / Самосудова Г. Г. – Барнаул, 1999. – 22 с.
6. Селіванов О. О. Фразеологічні студії в сучасному парадигмальному просторі лінгвістики. – Проблеми зіставної семантики / О. О. Селіванова // Зб. наук. статей. К. : Видавництво центру КНЛУ. – 2005. – С. с.260–262.
7. Ухтомский А. В. Английские фразеологизмы в устной речи / А. В. Ухтомский. – Москва, 2005. – 451 с.
8. Шаховский В. И. Дейксис в сфере эмоциональной речевой деятельности / В. И. Шаховський, В. В. Жура // Вопросы языкознания. – 2002. – С. 38 –56.
9. Oxford Dictionary of Idioms, 2004.
10. Английские идиомы, английские фразеологизмы [Електронний ресурс] – Режим доступа : <http://www.correctenglish.ru/reference/idioms/>
11. Ахунов А. А. Семантические особенности фразеологических единиц, отражающих позитивные эмоции человека [Електронний ресурс] / Алексей Алексеевич Ахунов – Режим доступа : <https://school-science.ru/2/3/29837>
12. Локативне вживання фразеологізмів із компонентами - назвами частин тіла [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://naub.oa.edu.ua/2012/lokatyvne-vzhyvannya-frazeolohizmiv-z-komponentamy-nazvamy-chastyn-tila/>
13. Навчальні матеріали онлайн. Класифікація фразеологізмів. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1016031648103/dokumentoznavstvo/klasifikatsiya_frazeologizmiv
14. Cambridge Dictionary [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://dictionary.cambridge.org/ru/%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C/>
15. The Free Dictionary [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://idioms.thefreedictionary.com/>